

Rozporządzenie Ministra Reform Rolnych

z dnia 12 marca 1924 r.

wydane w porozumieniu z Ministrami: Sprawiedliwości, Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Spraw Wewnętrznych w sprawie wykonania ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i organizacji urzędów i komisji ziemskich.

Na podstawie art. 38 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i o organizacji urzędów i komisji ziemskich (Dz. U. R. P. № 90, poz. 706) zarządza się co następuje:

Do art. 3.

§ 1. Główna Komisja Ziemska urzęduje przy Ministrze Reform Rolnych.

Do art. 6.

§ 2. Wezwania na posiedzenie Głównej Komisji Ziemskiej winny być wysyłane członkom komisji listem poleconym najpóźniej na 14 dni przed terminem posiedzenia pod adresem podanym przez poszczególnych członków.

§ 3. O ile członek komisji, wezwany na posiedzenie, zawiadomi, że nie może wziąć udziału w posiedzeniu, winien być w miarę możliwości wezwany na posiedzenie jego zastępca.

§ 4. Zastępcy biorą udział w posiedzeniach komisji tylko w wypadku nieobecności członków, których zastępują.

§ 5. W głosowaniu przewodniczący bierze udział narówni z członkami komisji.

§ 6. Na dni 7 przed posiedzeniem, akty sprawy winny znajdować się w kancelarii Głównej Komisji Ziemskiej i mogą być przeglądane przez strony i ich pełnomocników. Wykaz spraw, wyznaczonych do rozpoznania, winien być wywieszony w lokalu Głównej Komisji Ziemskiej na dni 7 przed posiedzeniem. Jednakowoż w razie potrzeby przewodniczący Głównej Komisji Ziemskiej ma prawo i po tym terminie wyznaczyć dodatkowo na posiedzenie komisji sprawy nieobjęte tym wykazem.

§ 7. W sprawach rozpoznawanych na posiedzeniach jawnych, przewodniczący po wywołaniu sprawy sprawdzi obecność osób wezwanych. W razie nieobecności wszystkich, lub niektórych z nich, Główna Komisja Ziemska po wysłuchaniu stron obecnych oraz zbadaniu przyczyn nieobecności poweźmie uchwałę, czy nieobecność osób wezwanych nie stoi na przeszkodzie dalszemu postępowaniu.

§ 8. Po wysłuchaniu referatu sprawy i wniosków stron komisja przystąpi do postępowania dowodowego, które polega na przejrzeniu aktów, dokumentów, map, planów i t. p. badaniu świadków i zasięgnięciu opinii biegłych; o ile świadkowie są krewnymi jednej ze stron w linii prostej, krewnymi pierwszych trzech stopni z linii bocznej, lub powinowatymi pierwszych dwóch stopni, to na skutek ekscepcji strony przeciwnej będą usunięci od składania zeznań. Świadkowie mogą też być zwolnieni od składania przysięgi, jeżeli obie strony na to się zgodzą, albo też jeżeli komisja dojdzie do wniosku, że świadek bądź nie zdaje sobie sprawy z ważności przysięgi, bądź też ma interes bezpośredni lub pośredni w rozstrzygnięciu sprawy na korzyść jednej ze stron.

§ 9. W wypadku, gdy komisja uzna za wskazane zbadanie świadka pod przysięgą—badanie winno odbyć się za pośrednictwem właściwych sądów według obowiązujących norm proceduralnych.

§ 10. Główna Komisja Ziemska orzeczenia swe opiera na materiale, ustalonym w danej sprawie. Komisja z własnej inicjatywy lub na wniosek stron może nakazać uzupełnienie lub sprawdzenie dowodów bądź jednemu lub kilku ze swych członków, bądź okręgowej komisji ziemskiej.

§ 11. Po zakończeniu postępowania i po wysłuchaniu dowodów stron komisja uda się na naradę. Sentencję powziętego w sprawie orzeczenia podpisują przewodniczący i wszyscy członkowie komisji, którzy uczestniczyli w rozpatrywaniu sprawy. Sentencję w sprawach rozpoznawanych na posiedzeniach jawnych ogłasza przewodniczący publicznie i oznajmia o terminie, oraz trybie jej zaskarżenia. W sentencji wymienione będą: dzień, miesiąc i rok, w którym zapadła, nazwiska członków komisji, którzy brali udział w rozstrzygnięciu sprawy; imiona i nazwiska stron; istota orzeczenia. Każde orzeczenie komisji winno być umotywowane z przytoczeniem okoliczności sprawy i powołaniem się na przepisy prawa. Motywy powinny być zredagowane w ciągu dni 14-tu od daty ogłoszenia sentencji orzeczenia.

§ 12. W sprawie zawilej lub wymagającej dłuższych narad dozwala się odroczyć ogłoszenie sentencji orzeczenia, nie dłużej jednak, jak na dni 14-cie, o czym przewodniczący ogłosi publicznie. Przy ogłaszaniu sentencji w terminie odroczonym obecność członków orzekających nie jest wymagana.

§ 13. Każdy członek komisji, nie zgadzający się ze zdaniem większości winien odrębne swe zdanie zaznaczyć przy podpisaniu sentencji, przyczem zdanie swe może umotywować w ciągu dni 14-tu od daty ogłoszenia orzeczenia.

Do art. 7.

§ 14. Orzeczenia Głównej Komisji Ziemskiej winny być doręczane stronie interesowanej z pouczeniem o trybie i terminie ich zaskarżenia, przewidzianych w ustawie z dn. 3 sierpnia 1922 r. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym (Dz. U. R. P. № 67, poz. 600).

§ 15. Orzeczenia Głównej Komisji Ziemskiej doręcza stronie interesowanej w trybie art. 19 ustawy właściwy okręgowy urząd ziemski, któremu Główna Komisja Ziemska po wydaniu orzeczenia przesyła akty sprawy wraz z odpisem swego orzeczenia — do wykonania.

Do art. 9.

§ 16. Decyzje, zarządzenia i orzeczenia, należące do właściwości okręgowego urzędu ziemskiego, wydaje prezes tegoż urzędu i jest za nie odpowiedzialny.

Do art. 11.

§ 17. Za osoby interesowane w rozumieniu art. 11 ustawy należy uważać takie osoby, których nabyte prawa zostały naruszone orzeczeniem.

§ 18. Orzeczenia, wydawane przez okręgowy urząd ziemski, winny być doręczane stronom ze wskazaniem trybu i terminu ich zaskarżenia.

§ 19. Odwołania, złożone we właściwym terminie, okręgowy urząd ziemski przesyła wraz z aktami, zeszytami w porządku chronologicznym, przesnurowanymi i zaświadczonymi co do ilości kart do Ministerstwa Reform Rolnych w terminie do dni 14-tu od dnia złożenia odwołania. Odwołania złożo-

ne po upływie właściwego terminu, okręgowy urząd ziemski zwraca stronie zgłaszającej.

Do art. 13.

§ 20. W tych wypadkach, gdy wojewoda, względnie osoba, której zostało powierzone przez władzę centralną sprawowanie urzędu wojewody, jako obecny na posiedzeniu członek okręgowej komisji ziemskiej, obejmie przewodnictwo na posiedzeniu—prezes okręgowego urzędu ziemskiego lub zastępujący go urzędnik okręgowego urzędu ziemskiego, względnie Ministerstwa Reform Rolnych, weźmie udział w tym posiedzeniu w charakterze członka komisji.

Do art. 14.

§ 21. Za właściwego terytorjalnie wojewodę w znaczeniu p. a art. 14 uznaje się wojewodę tego województwa, którego obszaru dotyczą sprawy, rozważane na danem posiedzeniu okręgowej komisji ziemskiej.

§ 22. Celem sporządzenia wniosku w sprawie mianowania członków komisji, wymienionych w p. e art. 14 prezes okręgowego urzędu ziemskiego winien się zwrócić o zaproponowanie kandydatów do miejscowych organizacji, po zasięgnięciu opinii odnośnego wojewody.

Do art. 15.

§ 23. Mają tu analogicznie zastosowanie postanowienia, zawarte w §§ 2 do 9, 11 do 13 i 19 niniejszego rozporządzenia.

§ 24. Sprawy na posiedzeniach komisji referuje członek komisji, wymieniony w p. d art. 14 lub referent wyznaczony przez prezesa okręgowego urzędu ziemskiego.

§ 25. Ocena motywów uzasadniających żądanie trzech, członków okręgowej komisji ziemskiej zwołania posiedzenia komisji należy do prezesa okręgowego urzędu ziemskiego, który może żądania nie uwzględnić, o ile uzna je za nieuzasadnione.

Do art. 18:

§ 26. Nałożenie kary przez przewodniczącego komisji ziemskiej za niestosowanie się do zarządzeń i zakłócenie porządku rozpraw winno być odnotowane w protokole posiedzenia. O ile osoby ukarane w ciągu dni 14 od daty nałożenia kary nie wykażą się przed właściwym urzędem ziemskim, że nałożone grzywny uiszczyli, to wykaz nieuiszczonych grzywien okręgowy urząd ziemski przesyła właściwej władzy administracyjnej pierwszej instancji do wykonania.

Do art. 19.

§ 27. Wezwania i zawiadomienia winny być doręczane stronom, świadkom i rzeczoznawcom albo za pośrednictwem władz gminnych, względnie magistratów, albo też przez pocztę—zależnie od miejscowych warunków.

§ 28. Wezwania i zawiadomienia winny zawierać imię i nazwisko osoby wzywanej lub zawiadamianej, jej adres, miejsce i termin stawienia się, charakter w jakim zostaje wezwana, oznaczenie sprawy,

do której zostaje wezwana, i skutki niestawienia.

§ 29. Wezwania i zawiadomienia doręczane przez władze gminne, lub magistraty winny być sporządzane w dwu jednobrzmiących egzemplarzach, z których pierwszy władza gminna lub magistrat doręcza osobie wzywanej lub zawiadamianej, drugi zaś wraz z potwierdzeniem odbioru niezwłocznie zwraca urzędowi wysyłającemu.

§ 30. W razie niedoręczenia wezwania lub zawiadomienia władza gminna lub magistrat winna jeden egzemplarz wywiesić w swym lokalu urzędowym na widocznym miejscu, drugi zaś zwrócić niezwłocznie urzędowi wzywającemu z adnotacją o przyczynach niedoręczenia i o dniu wywieszenia wezwania w lokalu urzędowym. Po otrzymaniu tej adnotacji władza zawiadamiająca spowoduje odpowiednie zgłoszenie w Dzienniku urzędowym województwa.

§ 31. Wezwania i zawiadomienia wysyłane przez pocztę winny odpowiadać wymogom § 29 i winny być sporządzane w jednym egzemplarzu. Do koperty zawierającej wezwanie winno być przymocowane „zwrotne poświadczenie odbioru”, które urząd pocztowy po doręczeniu pisma adresatowi niezwłocznie zwróci urzędowi wysyłającemu. Na „zwrotem poświadczeniu odbioru” (recepis zwrotny) władza wysyłająca winna wyszczególnić wszystkie akty i załączniki, przesyłane w kopercie oraz nazwę i adres władzy wysyłającej.

§ 32. W razie niedoręczenia wezwania lub zawiadomienia urząd pocztowy winien niezwłocznie zwrócić je urzędowi wysyłającemu z adnotacją o przyczynach niedoręczenia. Po otrzymaniu zwrotu urząd wzywający winien doręczyć wezwanie lub zawiadomienie trybem wskazanym w §§ 29 i 30.

§ 33. O ile osoba wzywana lub zawiadamiana zamieszkuje poza granicami Państwa i miejsce jej zamieszkania jest wiadome, wezwania i zawiadomienia winny być doręczane, przez konsulaty w trybie właściwym.

Do art. 20.

§ 34. Świadkom i rzeczoznawcom może być przyznany zwrot kosztów podróży oraz djety, o ile żądania swe zgłoszą w tym dniu, na który zostali wezwani. Rzeczoznawcom może być przyznane wynagrodzenie za pracę, o ile zgłoszą swe żądanie albo w dniu, na który zostali wezwani, albo też, o ile wyznaczono im termin do złożenia ekspertyzy na piśmie—przy składaniu tej ekspertyzy. Niezgłoszenie żądania w terminach powyższych uważane być winno za zrzeczenie się prawa do zwrotu kosztów podróży, do djety i do wynagrodzenia.

§ 35. Wykaz grzywien za niestawiennictwo, wyznaczonych przez komisję na świadków i rzeczoznawców, przesyła okręgowy urząd ziemski właściwej władzy administracyjnej pierwszej instancji do wykonania.

§ 36. O ile okręgowa, względnie Główna Komisja Ziemska uzna za wskazane zbadanie świadka

pod przysięgą, winna ona przesłać właściwemu sądowi wraz z odnośnymi aktami odpowiednie pytania dla świadka (tezy dowodowe) z żądaniem nadesłania protokółów przesłuchania przy zwrocie akt. Na żądanie świadka sąd oznaczy wysokość kosztów stawienia świadka w myśl przepisów procedury cywilnej i prześle odnośny akt wzywającej komisji ziemskiej celem zarządzenia wypłaty.

Do art. 23.

§ 37. Należące do właściwości powiatowego urzędu ziemskiego zarządzenia, względnie orzeczenia wydaje stojący na czele tego urzędu komisarz lub podkomisarz ziemski i jest za nie odpowiedzialny. Czynności, zastrzeżone w poszczególnych przepisach prawnych komisarzowi ziemskiemu, winien wykonywać osobiście komisarz, względnie stojący na czele powiatowego urzędu ziemskiego podkomisarz ziemski.

§ 38. Powiatowy urząd ziemski rozpoczyna czynności na skutek podania piśmiennego lub żądania ustnego strony interesowanej, z polecenia urzędów ziemskich, wskutek zawiadomienia innych władz państwowych—wreszcie z własnej inicjatywy w wykonaniu obowiązujących norm prawnych.

§ 39. Żądanie ustne komisarz, podkomisarz ziemski lub sekretarz powiatowego urzędu ziemskiego zapisuje do protokołu, który odczytuje zgłaszającemu się i wraz z nim podpisuje. Jeżeli zgłaszający się pisać nie umie, wzmianka o tem powinna być zamieszczona w protokóle.

§ 40. W protokóle, sporządzonym na skutek ustnego podania z zachowaniem przepisów w przedmiocie opłat stemplowych, powinny być przytoczone: imię, nazwisko i miejsce zamieszkania zgłaszającego się—wyjaśnienia, czego żąda zgłaszający się—wskazanie lub przynajmniej powołanie się na dowody. Przyjmujący składane bezpośrednio podania piśmiennie sprawdzi, czy zawiera ono dane powyższe, zwróci uwagę na braki, a w razie uzupełnienia ich przez oświadczenie ustne dopełni podanie trybem w § 39 wskazanym.

§ 41. Jeżeli z treści podania piśmiennego wynika, że sprawa nie podlega właściwości urzędów ziemskich, komisarz ziemski zwróci podanie osobie zgłaszającej według wskazanego przez nią miejsca zamieszkania z odpowiednią adnotacją. Jeżeli z treści podania wynika, że sprawa podlega właściwości terytorjalnej innego powiatowego urzędu ziemskiego, przyjmujący podanie odesła je według właściwości, o czem zawiadomi strony. Jeżeli zaś podanie lub protokół (§ 39) zawierać będą okoliczności, wskazujące na spełnienie zbrodni, występków lub wykroczeń, ściganych z urzędu, komisarz ziemski prześle zaświadczony przez siebie odpis podania lub protokołu właściwej władzy sądowej lub prokuratorskiej—według właściwości, składając o tem raport okręgowemu urzędowi ziemskiemu.

Do art. 24.

§ 42. Wszelkie zarządzenia, względnie orzeczenia powiatowego urzędu ziemskiego, doręczane osobom interesowanym, winny zawierać wskazanie

trybu i terminu ich zaskarżenia. Do złożonych w powiatowym urzędzie ziemskim odwołań mają analogicznie zastosowanie przepisy w § 19 zawarte.

§ 43. Odwołanie wstrzymuje wykonanie zarządzenia, względnie orzeczenia.

Do art. 27.

§ 44. Z każdej czynności komisarza ziemskiego, przewidzianej w art. 27, winien być sporządzony protokół ze wskazaniem miejsca i daty, przedmiotu czynności, osób obecnych i biorących udział w postępowaniu. Protokół podpisuje komisarz ziemski i osoby obecne—o niepiśmienności obecnych winna być uczyniona wzmianka w protokóle. Jeżeli po odczytaniu protokołu stronom świadek lub biegły zażąda dopełnienia jego treści, komisarz ziemski powinien żądanie to wykonać; w razie żądania sprostowania protokołu komisarz żądanie to uwzględni, o ile sprostowanie odpowiada faktycznemu stanowi rzeczy. Odmowa podpisania protokołu winna być w nim zaznaczona z podaniem przyczyn tej odmowy.

§ 45. We wszystkich sprawach spornych, podlegających właściwości komisarza ziemskiego, winien on dążyć do zakończenia ich przez ugodę (układ pojednawczy). W razie dojścia do skutku układu pojednawczego komisarz ziemski spisze protokół szczegółowy, który—po odczytaniu i zaakceptowaniu przez strony—podpisany będzie przez nie i przez komisarza ziemskiego. Jeżeli która ze stron pisać nie umie, podpisze za nią osoba umiejająca, do tego w obecności komisarza upoważniona, o czem uczynioną będzie wzmianka w protokóle.

§ 46. Za postępownych świadków są uważane osoby, które nie są ani urzędnikami Ministerstwa Reform Rolnych, ani osobami zainteresowanymi.

§ 47. Jeżeli podczas wykonywania czynności zajdzie potrzeba zbadania świadków, sprawdzenia dokumentów lub t. p. na obszarze, podlegającym właściwości innego powiatowego urzędu ziemskiego, wówczas komisarz ziemski, prowadzący dochodzenie, zwróci się do właściwego komisarza ziemskiego z żądaniem dokonania tej czynności, komunikując mu pożądanym sposobem jej przeprowadzenia.

§ 48. Po zakończeniu czynności komisarz ziemski przesyła przesnurowane i zaświadczone co do ilości kart akty sprawy do okręgowego urzędu ziemskiego. Jeżeli czynności wykonane były na życzenie innych władz państwowych lub innego komisarza ziemskiego—akty odesłane będą według właściwości.

§ 49. Zażalenia i skargi na czynności komisarza, składane do powiatowego urzędu ziemskiego, winny być przez ten urząd przesyłane do okręgowego urzędu ziemskiego wraz z wyjaśnieniami najdalej do dni 14-tu od dnia ich otrzymania.

Do art. 33.

§ 50. Wszelkie sprawy, które podlegały właściwości powiatowych komisji obrotu ziemią, a nie zostały przez te komisje załatwione do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r., o zakre-

sie działania Ministra Reform Rolnych i o organizacji urzędów i komisji ziemskich, winny być przekazane właściwym powiatowym urzędom ziemskim.

§ 51. Powiatowe urzędy ziemskie, przy załatwianiu spraw, winny się stosować do odnośnych przepisów, zawartych w Ces. rozporządzeniu z dnia 9 sierpnia 1915 r. o pozbywaniu gruntów rolnych i leśnych (austr. Dz. U. P. № 234) i w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 lipca 1916 r. (austr. Dz. U. P. № 227).

§ 52. Zgodnie z § 2 i p. 2 § 5 (cyt. Ces. rozp.) nie podlegają właściwości powiatowych urzędów ziemskich, lecz należą do kompetencji właściwych okręgowych urzędów ziemskich, jako I instancji, sprawy przeniesienia prawa własności:

- a) gruntów, wpisanych do ksiąg gruntowych dla większych posiadłości przy sądach okręgowych (dominikalnych);
- b) gruntów, które jakkolwiek są wpisane do ksiąg gruntowych dla mniejszych posiadłości, lecz należą do właścicieli większych posiadłości, lub z tychże posiadłości przez wyłączenie przeniesione zostały na ich imię do ksiąg gruntowych przy sądach powiatowych (rustykalnych);
- c) działek (gospodarstw), powstałych z parcelacji posiadłości ziemskich, do których zastosowano ograniczenia (o niepodzielności) w myśl art. 33 ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz. U. R. P. № 70, poz. 462).

Do art. 34.

§ 53. Prawa i obowiązki Komisji Kolonizacyjnej na mocy rozporządzenia Komisarjatu Naczelnej Rady Ludowej z dnia 25 czerwca 1919 r. o ustanowieniu Urzędu Osadniczego (Tyg. Urz. № 27) przeszły do właściwości b. Urzędu Osadniczego w Poznaniu, przeto wraz z zakresem działania tego urzędu przechodzą na właściwe okręgowe urzędy ziemskie i urzędujące przy nich okręgowe komisje ziemskie—stosownie do właściwości.

§ 54. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Reform Rolnych: *Z. Ludkiewicz*

Minister Sprawiedliwości: *Wł. Wyganowski*

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych: *Janicki*

Minister Spraw Wewnętrznych: *Soltan*
